

Notitie 'toepassing woonplaatsbeginsel voor Beschermd Wonen'

Praktijktoets aan de hand van voorbeeldcasuïstiek.

Aan: projectteam implementatie WPB-BW
Van: Truus Vernhout
CC:
Datum: 19-12-2022
Bijlage: voorbeeldcasussen

Aanleiding

Beogd is dat op 1 januari 2024 een wijziging van de Wmo 2015 in werking treedt waarin staat dat de gemeente waar een ingezetene van Nederland zijn woonadres heeft, verantwoordelijk is voor het verstrekken van beschermd wonen (BW) aan die ingezetene (woonplaatsbeginsel). Het daartoe benodigde wetsvoorstel wordt binnenkort aangeboden aan de Tweede Kamer. Als voorbereiding op het implementatieproces is in december 2021 een concept handreiking gepubliceerd. Deze handreiking vertaalt de wetwijziging naar de werkpraktijk van de betrokken partijen (gemeenten en aanbieders van BW). Met deze handreiking kan snel en correct worden vastgesteld welke gemeente verantwoordelijk is voor het onderzoek naar en de verstrekking van BW. Als het niet mogelijk blijkt om de verantwoordelijke gemeente vast te stellen, dan kan de cliënt zich voor BW tot elke gemeente wenden. Die gemeente kan in zo'n geval een beroep doen op een financiële vangnetregeling. Om zicht te krijgen op de vraag in welke praktijksituatie(s) dit zal voorkomen, heeft het Ketenbureau i-Sociaal Domein in opdracht van het Ministerie van VWS een inventariserend onderzoek naar mogelijke casussen uitgevoerd waarop het woonplaatsbeginsel is toegepast. In deze notitie worden de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd.

Doel

Het doel van het onderzoek was het verkrijgen van inzicht in de casussen die zich in de praktijk kunnen voordoen en dan met name de casussen waarop het woonplaatsbeginsel niet kan worden toegepast danwel dat de toepassing van het woonplaatsbeginsel niet tot een verantwoordelijke gemeente leidt (praktijktoets).

Aanpak

Bij de inventarisatie van potentiële casussen en het toepassen van het woonplaatsbeginsel op deze casussen zijn de belanghebbende partijen betrokken (vertegenwoordiging van gemeenten, zorgaanbieders en cliënten). Met de uitgangspunten van het woonplaatsbeginsel als vertrekpunt, is een aantal basiscasussen bedacht die de werking van het woonplaatsbeginsel illustreren. Hierbij is getracht zo volledig mogelijk te zijn, zonder alle mogelijke variaties op die basiscasussen te beschrijven, m.a.w. ze zijn teruggebracht tot de essentie. Het gaat om fictieve casussen die zijn gebaseerd op de (pluriforme) praktijk. Ze zijn dus realistisch en hopelijk volledig. Het zou echter kunnen dat er zich in de praktijk toch één of meer (complexe) casussen gaan voordoen waarbij het

woonplaatsbeginsel niet tot een eenduidige uitkomst leidt en die in deze inventarisatie niet zijn voorzien. In voorkomende gevallen zal deze notitie dan worden uitgebreid c.q. aangepast.

Resultaat

Hieronder worden de resultaten van de uitgevoerde inventarisatie van voorbeeldcasussen en het daarop toepassen van het woonplaatsbeginsel samengevat:

1. Het wetsvoorstel leidt in alle gevallen tot een uitkomst. Er zijn geen casussen gevonden die niet tot een verantwoordelijke gemeente leiden, hetzij via toepassing van het woonplaatsbeginsel, hetzij via de clause voor uitzonderingen waarbij een cliënt zich tot een willekeurige gemeente mag wenden. Deze uitzonderingen beperken zich inderdaad tot de situaties die in het wetsvoorstel expliciet worden genoemd:
 - a) cliënt heeft al tenminste 5 jaar geen woonadres; (dak- en thuisloos of in detentie)
 - b) cliënt verblijft al meer dan 5 jaar onafgebroken in een (zorg)instelling;
 - c) er staat een aantekening conform art. 2.26 WBP bij het inschrijvingsadres in de BRP.
2. Het wetsvoorstel is weliswaar 'sluitend' voor alle mogelijke casussen, een deel van die casussen is zo ingewikkeld dat het tot uitvoeringsvraagstukken leidt. Deze vallen buiten de scope van dit onderzoek maar die vraagstukken zullen wel opgelost moeten worden in het kader van het implementatieproject.
3. Zonder aanvullend onderzoek kan geen uitspraak worden gedaan over de omvang van het beroep dat op de financiële vangnetregeling gedaan zal kunnen worden. De uitgevoerde inventarisatie zegt alleen iets over de aard van de casussen die hieronder vallen.
4. Het startpunt van het onderzoeken welke gemeente verantwoordelijk is voor BW is altijd het raadplegen van de BRP om a) vast te stellen of de betreffende cliënt daarin is geregistreerd en b) om de adreshistorie van de afgelopen vijf jaren in te zien.

In de bijlage is een overzicht van fictieve, op de realiteit gebaseerde, voorbeeldcasussen opgenomen. Dit overzicht is zo volledig mogelijk maar, zoals eerder aangegeven, mogelijk niet limitatief. Het overzicht wordt aangevuld als zich een casus voordoet die niet onder één van de opgenomen voorbeelden valt. Ook voor zo'n aanvullende casus wordt dan het woonplaatsbeginsel toegepast om te zien tot welke uitkomst dat leidt.

Bijlage: voorbeeldcasussen

Uitgangspunten

1. In alle beschreven casussen gaat het om ingezetenen van Nederland. Een niet-ingezetene komt namelijk niet in aanmerking voor beschermd wonen.
2. De inschrijving in de BRP is leidend.
3. Het gaat in alle casussen om een aanvraag voor beschermd wonen (BW) die onder de klassieke definitie valt (= wonen met zorg, als één geheel gefinancierd vanuit de Wmo). Op vergelijkbare vormen van zorg, waarbij de wooncomponent geen onderdeel is van het pakket (de cliënt betaalt huur) is het woonplaatsbeginsel niet van toepassing.

Casus 1: cliënt met woonadres

Cliënt staat op het moment van aanvraag voor BW ingeschreven in de BRP op een woonadres in gemeente A: gemeente A is verantwoordelijk. Hoe lang cliënt in deze gemeente ingeschreven staat, doet er niet toe, de BRP is leidend (ook al zou hij zijn hele leven in een andere gemeente gewoond hebben en pas 1 dag ingeschreven staat in gemeente A).

Casus 2: cliënt zonder vaste woon- of verblijfplaats

- Cliënt heeft op het moment van aanvraag voor BW geen vaste woon of verblijfplaats. Indien hij in de afgelopen 5 jaar wel op één of meerdere woonadressen ingeschreven heeft gestaan en het meest recente in de BRP geregistreerde woonadres was bijvoorbeeld in gemeente B: dan is gemeente B verantwoordelijk.
- Indien het langer dan 5 jaar geleden is dat de cliënt op een woonadres ingeschreven stond, dan kan hij zich voor een aanvraag voor BW wenden tot een willekeurige gemeente.
- Indien cliënt nooit op een BRP-woonadres heeft ingeschreven gestaan, bijvoorbeeld omdat hij uit het buitenland komt, dan kan hij zich met een aanvraag voor BW wenden tot een willekeurige gemeente (cliënt moet wel ingezetene zijn dus asielzoeker of statushouder).

Casus 3: cliënt verblijft in een penitentiaire inrichting

- Cliënt is aan het einde van zijn detentieperiode en doet een aanvraag voor BW. Indien hij een straf heeft uitgezeten van korter dan 2 maanden, staat hij waarschijnlijk nog ingeschreven op zijn oude woonadres, bijvoorbeeld in gemeente C: dan is gemeente C verantwoordelijk.
- Indien hij langer dan 2 maanden maar korter dan 5 jaar in hechtenis was en hij stond voorafgaand aan die periode ingeschreven in gemeente D: dan is gemeente D verantwoordelijk.
- Indien de detentieperiode langer dan 5 jaar was, dan kan cliënt zich wenden tot een willekeurige gemeente voor een aanvraag voor BW.

Casus 4: cliënt verblijft in een zorginstelling

- Cliënt verblijft op het moment van aanvraag voor BW in een instelling, bijvoorbeeld voor ggz. Indien hij korter dan 5 jaar geleden nog op een zelfstandig woonadres stond ingeschreven, bijvoorbeeld in de gemeente E: dan is gemeente E verantwoordelijk.
- Indien hij al langer dan 5 jaar in deze instelling woont, kan cliënt zich wenden tot een willekeurige gemeente om BW aan te vragen.

Casus 5: cliënt heeft in meerdere instellingen gewoond

- Indien de verhuizing van de ene naar de andere instelling/locatie aaneengesloten was en deze cliënt kwam korter dan 5 jaar geleden vanuit een woonadres in de gemeente F voor het eerst in een instelling te wonen, dan is de gemeente F verantwoordelijk.
- Indien het eerste verblijf langer dan 5 jaar geleden was, dan kan de cliënt zich wenden tot een willekeurige gemeente voor een aanvraag voor BW.
- Indien het verblijf in de verschillende instellingen niet naadloos op elkaar aansloot en de cliënt op enig moment tussentijds op een woonadres in gemeente G ingeschreven heeft gestaan én dat is korter dan 5 jaar terug, dan is gemeente G verantwoordelijk. Het maakt daarbij niet uit hoe lang hij in gemeente G heeft gewoond (theoretisch is 1 dag al een onderbreking van het verblijf in een instelling).
- Was die onderbreking van het verblijf in meerdere instellingen langer dan 5 jaar geleden, dan geldt dat de gemeente waar cliënt de aanvraag voor BW doet verantwoordelijk is.

Casus 6: cliënt woont zelfstandig maar niet op een woonadres

- Cliënt woont (tijdelijk) in een vakantiewoning en zijn inschrijving in de BRP is een briefadres in plaats van een woonadres. Indien de cliënt daarvoor op een woonadres stond ingeschreven in de gemeente H en dit is korter dan 5 jaar geleden, dan is gemeente H verantwoordelijk en moet een aanvraag voor BW dus bij die gemeente worden gedaan.
- Indien de inschrijving op een woonadres langer dan 5 jaar geleden is, dan kan cliënt zich voor een aanvraag voor BW wenden tot een willekeurige gemeente.

Casus 7: cliënt heeft al eerder beschermd gewoond

- Cliënt is vanuit een beschermd wonen locatie waarvoor gemeente H verantwoordelijk was, naar een zelfstandig woonadres gegaan in gemeente J en doet vervolgens een nieuwe aanvraag voor BW. Indien cliënt korter dan 12 maanden in een BW-voorziening verbleef, dan is gemeente H verantwoordelijk.
- Indien het verblijf in een BW-voorziening langer dan 12 maanden geleden was, is gemeente J verantwoordelijk.
- Indien cliënt vanuit BW zelfstandig is gaan wonen en vervolgens is opgenomen in een zorginstelling in gemeente K en van daaruit een aanvraag voor BW doet, en het vorige BW-verblijf korter dan 12 maanden geleden was afgelopen, dan is gemeente H verantwoordelijk (voor-rangsregel). Indien het langer dan 12 maanden geleden is, wordt gemeente J verantwoordelijk (laatste woonadres voor opname in zorginstelling).

Casus 8: cliënt woont niet daadwerkelijk op het BRP-woonadres

- Cliënt staat op een woonadres in gemeente L ingeschreven maar dan blijkt dat hij daar niet daadwerkelijk woont en ook nooit gewoond heeft. Inschrijving BRP is leidend dus in eerste instantie is gemeente L verantwoordelijk voor de aanvraag BW. Deze gemeente kan in de BRP een aantekening plaatsen (art. 2.26 WPB) en een (adres)onderzoek instellen. Mocht uit dat onderzoek blijken dat de inschrijving in de BRP inderdaad niet overeenkomt met de werkelijkheid, dan kan de gemeente een beroep doen op de vangnetregeling.

- Als een cliënt op het moment dat hij een aanvraag voor BW wil doen al een aantekening heeft in de BRP, dan kan hij zich met die aanvraag tot een willekeurige gemeente wenden (dat hoeft dus niet gemeente L te zijn). Ook die gemeente kan een beroep doen op de vangnetregeling, net als alle andere gemeenten die niet op grond van de (voormalige) woonplaats van de cliënt verantwoordelijk zijn.